

Natura 2000-handleplan 2022-2027

Skove og søer syd for Brahetrolleborg
Natura 2000-område nr. 120
Habitatområde H104
Fuglebeskyttelsesområde F74

Natura 2000-handleplan for Skove og søer syd for Brahetrolleborg
Udgiver: Faaborg-Midtfyn Kommune, Svendborg Kommune og Miljøstyrelsen
År: 2024
Forsidefoto: Skarvkoloni ved Nørresø.
Fotograf: Erik Vinther
Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

1. Resumé	4
2. Baggrund	5
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme	5
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne.....	6
3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode	7
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan.....	7
4. Behov for indsatser	10
5. Indsatser fordelt på aktør.....	12
6. Prioritering af den forventede indsats	13
7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	14
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser	15
Bilag 2: Kortbilag	16

1. Resumé

Handleplanen for N120 Skove og søer syd for Brahetrolleborg beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027 - dog udgangen af 2033 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Natura 2000-området består af Habitatområde H104 og Fuglebeskyttelsesområde F74.

Det overordnede mål for området er beskrevet i afsnit 3.1 i Natura 2000-planen og de konkrete mål i afsnit 3.2. Generelt gælder for dette område, at den samlede forekomst af naturtyper, arter og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

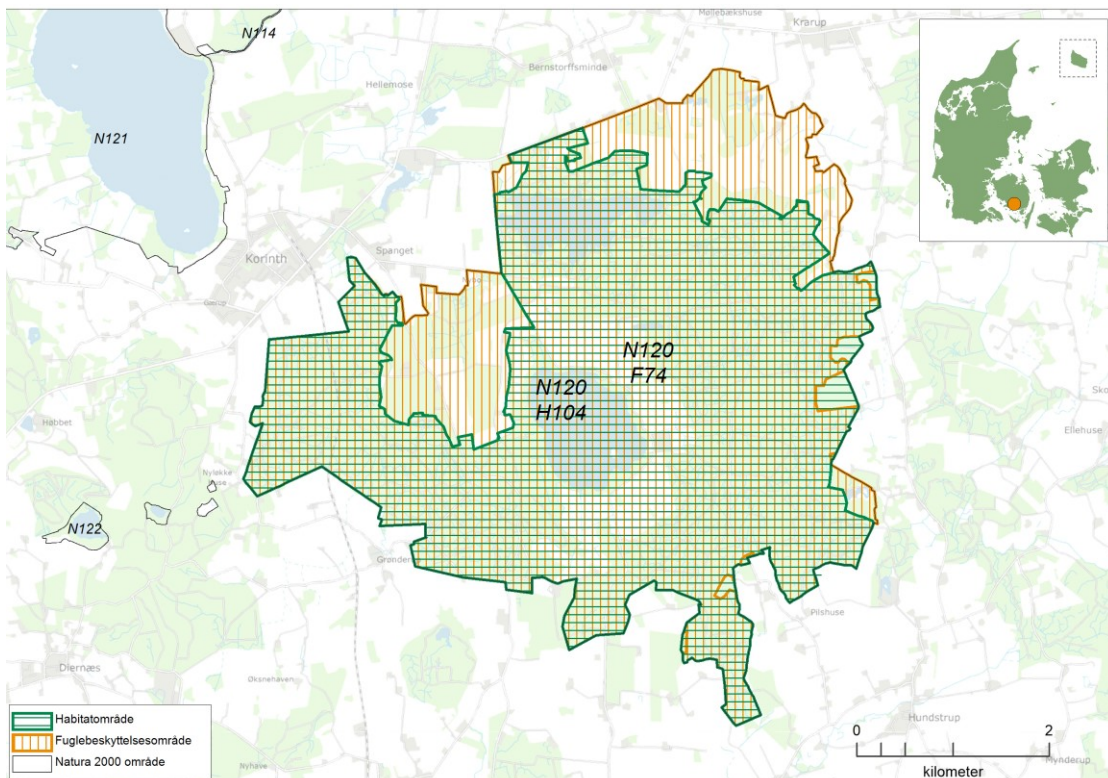
Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af nogle generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatsprogrammet.

Hovedformålet med indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder
3. Bekæmpe invasive arter

Indsatsen i 3. planperiode er rettet mod fortsat at arbejde for en optimeret hydrologi og pleje. Derved vil de naturlige processer blive understøttet, og de prioriterede naturtyper kan opnå højere robusthed. For de fredskovpligtige skovnaturtyper vil indsatsen blive rettet mod skovnaturtypebevarende tiltag, der understøtter en større biodiversitet.

Indsatsen udføres på private arealer i området. Projekter på private lodsejeres arealer gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række understøttende tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen, samt midler til Life-projekter som medfinansieres af EU.

Kortet viser afgrænsningen af Natura 2000-område N120. Natura 2000-området består af habitatområde H104 (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F74 (lodret orange skravering).

2. Baggrund

Miljøstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for 257 Natura 2000-områder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte Natura 2000-område og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ud fra Natura 2000-planerne er der udarbejdet Natura 2000-handleplaner for de enkelte Natura 2000-områder. Handleplanerne skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Faaborg-Midtfyn Kommune, Svendborg Kommune og Miljøstyrelsen på grundlag af Natura 2000-plan 2022-27 for N120 Skove og søer syd for Brahetrolleborg.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af 2027. Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusiv arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). Der skal gennemføres en planlægning hvert 12. år. Den aktuelle planperiode er 2022-2033. Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at indsatserne på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer gennemføres inden udgangen af år 2033.

Kommunernes handleplan og Miljøstyrelsens skovhandleplan sammenskrives og udmøntes i denne samlede Natura 2000-handleplan.

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023)
- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)
- bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016)
- bekendtgørelse af lov om skove (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023)
- bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016)

Det er kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for at gennemføre Natura 2000-planen på de privatejede arealer. Dog er det Miljøstyrelsen, der er ansvarlig for de privatejede, skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode (dog 12 års periode for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer), der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå Natura 2000-handleplanerne.

2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Natura 2000-handleplanerne er en type af planer, som kan være omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til Bekendtgørelse af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) (lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023) – herefter refereret til som miljøvurderingsloven.

Ved vurderingen af om en handleplan er omfattet af Miljøvurderingsloven ses på kriterierne i lovens § 8. Erfaringsmæssigt er der en del handleplaner, som ikke vil være omfattet af miljøvurderingsloven. Det afhænger dog i alle tilfælde af det konkrete indhold af handleplanen, og der skal derfor altid foretages en særskilt vurdering for hver plan.

Denne handleplan er blevet vurderet i forhold til, om den er omfattet af miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at den ikke er omfattet af miljøvurderingsloven og der dermed ikke skal udarbejdes miljøvurdering af handleplanen.

Der er vurderet på, om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, eller om den vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt jfr. miljøvurderingslovens §8.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser.

Det er myndighedens vurdering, at handleplanen er undtaget fra habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 og dermed fra vurdering efter miljøvurderingsloven, fordi planerne er "direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning" jfr. artikel 6, stk. 3, 1. pkt. Handleplanen anses som direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generation planer (2022-2027).

3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021. For de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer har Miljøstyrelsen arbejdet for at gennemføre indsatserne, der blev beskrevet i første generation af Natura 2000-planen fra 2010-2015 og videreført i anden planperiode 2016-2021.

Det er muligt at få et samlet overblik over tilskudskompenserede indsatser i Natura 2000-områderne i "Sammenfatning af Natura 2000-planerne 2022-2027" på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Faaborg-Midtfyn Kommune har igennem de sidste to planperioder arbejdet med at forbedre plejen af højmosen og den nedbrudte højmose (egne midler, tabel 1). Der har været planlagt indsatser for fjordterne og stor vandsalamander, men de er ikke blevet gennemført. (tabel 1).

Tabel 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Faaborg-Midtfyn Kommune	Genrydning af højmose (7110)	-	6,4 ha planlagt og realiseret
	Genrydning af nedbrudt højmose (7120)	-	1,4 ha planlagt og realiseret
	Forbedring af yngleplads for fjordterne	-	1 stk. planlagt 0 stk. realiseret
	Restaurering af vandhuller for stor vandsalamander	-	0-3 planlagt, 0 realiseret
Svendborg Kommune	Ingen	-	Ingen

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Tabel 2 er baseret på tinglyste indsatser som ekstensivering af landbrugsjord, genskabelse af naturlig hydrologi og etablering af efterfølgende pleje med henblik på at genskabe rigkær (7230). Indsatserne er betalt via LIFE 70 samt for plejens vedkommende via landdistriktsmidler.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Faaborg-Midtfyn Kommune	Forberedelse til afgræsning	-	25 ha realiseret
	Forbedret hydrologi (genskabelse af rigkær)	-	25 ha realiseret
Svendborg Kommune	Ingen	-	Ingen

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Skovbevoksede, fredskovspligtige arealer følger en 12 års-cyklus, og første planperiode for disse løber således fra 2010 til 2021. Tabel 3 neden for viser status for de gennemførte eller igangværende indsatser i perioden 2010-2021 beliggende i kortlagt habitatskov inden for Natura 2000-området. Indsatserne er opgjort

på indsatsstype. Der kan være gennemført flere indsatser på det samme areal, hvorved samme areal kan fremgå flere gange (eksempelvis skovnaturtypebevarende drift og pleje forud for urørt skov, eller forbedring af hydrologi på samme areal, hvor der også er udført skovnaturtypebevarende drift og pleje). Indsatsplanerne for arealerne blev først udgivet i skovhandleplanerne i 2012.

Tabel 3 er baseret på tinglyste indsatser såsom urørt skov, på data fra tilskudsordningerne (beror på tilsagnsdata, hvorfor arealet for indsats kan være overestimeret i forhold til den endelige indsats, idet der altid vil være en vis del af de givne tilsagn, der ikke udnyttes). Der kan være usikkerheder i de indhentede data fra tilskudsordningerne fra 2010-15. Miljøstyrelsen har endvidere indhentet data for gennemførte indsatser i habitatnaturtyper på skovbevoksede fredskovsarealer fra offentlige myndigheder, og anvendt data i det omfang, Miljøstyrelsen har modtaget disse.

Tabel 3: Gennemførte indsatser på skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Tallene dækker over perioden 2010-2021.

Indsats	Tilskudsfinansiering på private arealer ¹ (ha)	Total (ha)
Forbedring af hydrologi*	0	0
Indsatser m.h.p. lysåben natur**	<1	<1
Skovnaturtypebevarende drift og pleje***	18	18
Urørt skov	0	0

¹ Indsatser på private arealer dækker over indsatser, som er tilskudsfinansierede.

* *Forbedring af hydrologi* dækker over lukning af dræn og grøfter samt ophør med vedligeholdelse af afvanding

** *Indsatser for lysåben natur* dækker over græsning, hegning og rydning med henblik på lysåben natur.

*** *Skovnaturtypebevarende drift og pleje* dækker over flere indsatser, heriblandt sikring af naturtyper, træer til naturligt henfald, naturnær skovdrift, rydning af uønsket opvækst, problemarter og invasive arter samt skovgræsning og foryngelse.

Skovnaturtypen elle- og askesump findes stedvis rundt i skovene og er udbredt langs Brændegård Sø, Nørresø og Silkeå som på billedet ovenfor. Fotograf: Jonas Hansen

Tabel 4: Følgende Life-projekter er iværksat i området (arealerne for Life-projekter i skovbevoksede, fredskovspligtige arealer indgår også af opgørelsen i tabel 3.)

<p>Faaborg-Midtfyn Kommune</p>	<p><i>Life 70, EU Life 11 NAT/DK/894 - Restoration of rare wet terrestrial habitat nature types of national priority in Southern Denmark</i></p> <p><i>Projektet havde især fokus på genskabelse og forbedring af følgende naturtyper 7230 (rigkær), 7110* (aktiv højpose), 7210* (kalkrige moser og hvas avneknippe mose), 7220* (kildevæld) samt på Bilag II arterne: Liparis loeselii (mygblomst), Triturus cristatus (stor vandsalamander) og Bilag IV arterne: Bufo calamita (strandtudse), Rana dalmatine (springfrø), Rana arvalis (spidssnudet frø). Ved Brændegårds Så er der genskabt naturlig hydrologi på 25 ha tidligere landbrugsjorder og iværksat pleje af arealet med henblik på at genskabe rigkær på lang sigt. Indsatsen forventes samtidig at gavne Bilag II arten stor vandsalamander og Bilag IV arten spidssnudet frø.</i></p>
---------------------------------------	--

Ud over de ovennævnte indsats har myndighederne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Miljøstyrelsen har finansieret gratis rådgivning hos Dansk Skovforening for ejere af skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i Natura 2000-områderne.
- Som opfølgning på skovlovens anmeldeordning for Natura 2000-områderne er der i flere Natura 2000-områder indgået aftaler med private lodsejere, der er med til at sikre naturindhold og arter på de berørte arealer (LBK. nr. 690 26. maj 2023, §17-19). Der er indgået aftaler i N120 med private lodsejere, som sikrer opretholdelsen af ca. 47 ha skovhabitatnatur.
- Miljøstyrelsen har arbejdet for relevante støtteordninger for at understøtte implementeringen af Natura 2000-planerne.
- Miljøstyrelsen har udført en opsøgende indsats og har kontaktet nogle private lodsejere med større arealer af privat fredskov og informeret om muligheden for at søge tilskud til indsats i de private fredskove.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

4. Behov for indsatser

Natura 2000-planen for N120 Skove og søer syd for Brahetrolleborg, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen og Miljøstyrelsen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere kan selv organisere gennemførelse af indsatser på egne arealer.

Faaborg-Midtfyn Kommune er i gang med en forundersøgelse af et klima-lavbundsprojekt, der bl.a. har til hensigt at optimere hydrologien i områderne vest for søen, herunder højmose, nedbrudt højmose, rigkær samt tilstødende skovbevoksede naturtyper. Der har tidligere været arbejdet med hydrologien i området gennem Life70.

Indsatserne har dog kun omfattet mindre dele af de arealer der tidligere har været drænet. Der er derfor et fortsat behov for at genskabe mere optimal hydrologi i området.

Højmosen Nybo Mose er under tilgroning med blåtop bl.a. grundet uhensigtsmæssig hydrologi. Fotograf: Jonas Hansen

Tabel 5: Behov for indsatser for naturtyperne*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Genrydning af højmose, 7110	6,4 ha	0	Op til 6,4 ha
	Genrydning af nedbrudt højmose, 7120	1,4 ha	0	Op til 1,4 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt**	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	-	Op til 503 ha
	Urørt skov***	0 ha	-	Op til 503 ha
	Rydning af invasive arter	-	-	0 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

** Indsatser planlagt for skovnaturtyper med fredskovspligt vises udelukkende som et samlet behov for indsatser med undtagelse af urørt skov, hvor igangværende indsatser også vises. Skovnaturtypebevarende drift og pleje dækker over flere indsatser. Da der kan være overlap mellem indsatstyper, og da der efter afslutning af én type indsats kan være behov for at gentage indsatstypen, er behovet for indsatser vurderet samlet.

*** Igangværende indsats for urørt skov omfatter al tinglyst urørt skov til og med 2021. Tinglyst urørt skov anses i denne sammenhæng som en varig igangværende indsats.

Der har været planlagt indsatser for fjordterne og stor vandsalamander, men de er ikke blevet gennemført. Der er registreret et ynglende par af fjordterne på Holmen, og levestedet vurderes til god naturtilstand. Der er derfor ikke behov for yderligere indgreb. Levestedet på Øen, vurderes ikke at være egnet levested for fjordterne, da der er en stor aktiv skarvkoloni.

Angående stor vandsalamander mangler der opdateret viden om arten, og der er derfor ikke planlagt indsatser for arten.

På skovbevoksede arealer vil mange af de tiltag, der implementeres for skovnaturtyperne også være gavnlige for de arter, der er knyttet til naturtyperne. I nedenstående gennemgås eksempler på indsatser, der også gavner arter og fugle, hvor indsatserne i forvejen gennemføres i området jf. Natura 2000-planen. Urørt skov samt skovnaturtypebevarende drift og pleje med bevaring af træer til naturligt henfald kan bidrage til at forbedre levesteder for områdets skovtilknyttede arter og fugle. Nogle arter og fugle er afhængige af hensigtsmæssig hydrologi eller ro i yngleperioden.

5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt, så kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Myndighederne er ansvarlige, jfr. ovenstående fordeling, for gennemførelse af handleplanen undtagen for offentlige arealer, hvor lodsejer selv er ansvarlig for at gennemføre handleplanen. De fleste indsatser er geografisk bestemt, hvorved den nævnte myndigheds- og arealdeling er gældende. Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)¹. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)² og i Natura 2000-basisanalyserne.

Hver myndighed eller lodsejer er ligeledes inden for deres respektive myndighedsområde eller egne arealer ansvarlige for de arter på udpegningsgrundlaget, som ikke er geografisk fordelt p.ba. overvågningsdata.

I tabellen neden for ses fordelingen af Natura 2000-områdets arealer fordelt ud på aktører.

Tablet 6: Fordeling af naturtypearealer på aktører

	Naturtype	Handleplanmyndighed		
		Faaborg-Midtfyn Kommune	Svendborg Kommune	Miljøstyrelsen
Skovnaturtyper med fredskovspligt	9110 Bøg på mor	-	-	98 ha
	9130 Bøg på muld	-	-	278 ha
	9160 Ege-blandskov	-	-	61 ha
	91D0 Skovbevokset tørvemose	-	-	11 ha
	91E0 Elle- og askeskov	-	-	55 ha
Skovnaturtyper uden fredskovspligt	9130 Bøg på muld	-	0,2 ha	-
	91E0 Elle- og askeskov	Ca. 6,9 ha	-	-
Lysåbne naturtyper	7110 Aktiv højmose	Ca. 6,4 ha	-	-
	7120 Nedbrudt højmose	Ca. 1,4 ha	-	-
	7230 Riggær	Ca. 3,4 ha	-	-
	7220 Kildevæld	Ca. 0,1 ha	-	-
	6230 Surt overdrev	Ca. 0,4 ha	-	-

¹ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

² <https://www.miljoportal.dk/>

6. Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2022-2027 har især fokus på en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. Samtidig fastholdes en række indsatser, der er kendt fra de gældende planer.

Hovedformålene med indsatserne i tredje planperiode (2022-2027) er:

- 1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed**
 - 1.1. der er øget fokus på en mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker i Natura 2000-områderne
 - 1.2. der arbejdes for at udvide arealet med urørt skov
 - 1.3. der er fokus på tiltag mod klimaforandringer og dermed områdernes robusthed over for pludselige hændelser
- 2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030**
 - 2.1. fortsætte arbejdet med at sikre naturtilstanden f.eks. ved naturpleje på plejekrævende arealer
 - 2.2. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for og udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr
 - 2.3. fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle
 - 2.4. fortsætte arbejdet med at afsøge behovet for at regulere fiskeri i beskyttede områder
- 3. Bekæmpe invasive arter**
 - 3.1. fortsætte arbejdet med at bekæmpe invasive arter

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden er sket på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete indsatser (se kapitel 4). Den nedenstående prioritering afspejler således den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Kommunalbestyrelsen i Faaborg-Midtfyn Kommune vil prioritere,

- at fortsætte samarbejdet med lodsejere, organisationer og foreninger mv. omkring arbejdet med at realisere handleplanen,
- at følge op på LIFE70-projektet for Brændegård Sø samt tidligere LIFE-nature projekt RERABOG, herunder genrydning af uønsket opvækst i de lysåbne naturtyper, samt udvidelse af højmosen og rigkærsområderne,
- at undersøge muligheden for at forbedre hydrologien i naturtyperne højmose, nedbrudt højmose, rigkær samt skovbevoksede naturtyper.
- at fastholde indsatsen fra 1. og 2. planperiode og medvirke til fortsat græsning af eksisterende naturområder og
- at bidrage til yderligere sammenbinding af habitat-naturområder.

Kommunalbestyrelsen i Svendborg Kommunes prioritering for de lysåbne områder og de ikke fredskovspligtige skovbevoksede områder:

Der er ingen kortlagte lysåbne habitatnaturtyper i Svendborg Kommune.

Der er kortlagt tre levesteder for stor vandsalamander i Svendborg Kommune.

Det vurderes på baggrund af Natura 2000-planen, at der ikke er behov for en indsats for levesteder for stor vandsalamander i Svendborg Kommune.

Der er 0,2 ha kortlagt skovnatur (Bøg på muld) på ikke fredskovspligtige arealer i Svendborg Kommune. Indsatsen for Bøg på muld på ikke fredskovspligtige arealer vurderes løst i sammenhæng med de fredskovspligtige arealer, da arealet ligger som randareal til disse og med samme ejer.

Miljøstyrelsen vil for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer kontakte private ejere af fredskovsarealer større end 20 ha med henblik på at informere om muligheden for en mere skovnaturtypebevarende drift, tiltag for arter og muligheden for at udlægge til urørt skov.

Miljøstyrelsen vil fortsat prioritere at indgå i relevante Life-projekter nye som gamle.

7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Faaborg Midtfyns Kommunes, Svendborg Kommunes og Miljøstyrelsens hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i nedenstående tabel 7, og i den forbindelse tager myndighederne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser myndighedernes plan for interessentinddragelse. Der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Myndighed
Kontakt til ejere af skovbevoksede fredskovspligtige habitatskovsarealer	Miljøstyrelsen kontakter skovejere med mere end 20 ha skovhabitatarealer og orienterer om muligheder for tilskud.	I løbet af planperioden	Miljøstyrelsen
Vejledning om mulige tiltag i skovhabitatnatur	Miljøstyrelsen understøtter en vejledningstjeneste ¹ til de private skovejere, hvor de kan søge gratis råd og vejledning omkring skovhabitatnatur.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen
Møder med Grønt Fremdriftsforum	Miljøstyrelsen afholder møder med Grønt Fremdriftsforum og vil sætte emnet på dagsordenen, når det er relevant eller efterspørges.	Hele planperioden	Miljøstyrelsen
Orientering af det Grønne Råd	Kommunerne afholder møder 2 gange årligt	Hele planperioden	Faaborg-Midtfyn Kommune
Pleje af eksisterende naturtyper.	Indsatsen er baseret på, at den enkelte lodsejer selv søger Landbrugsstyrelsen til pleje i form af rydning og afgræsning/høslæt. Kommunen vil fortsat bidrage til at fremme ordningerne ved at informere og koordinere mv. Kommunen vil prioritere fortsat at følge op og fastholde dialog med og mellem lodsejer/naturgræsser for sikring af optimal pleje.	Hele planperioden	Faaborg-Midtfyn Kommune
Klima-lavbund	Kommunen undersøger muligheden for at bruge ordningen til at forbedre hydrologien i området. Kommunen inddrager lokale lodsejere i hele processen.	Hele planperioden	Faaborg-Midtfyn Kommune

¹ Dette varetages for nuværende af Dansk Skovforening.

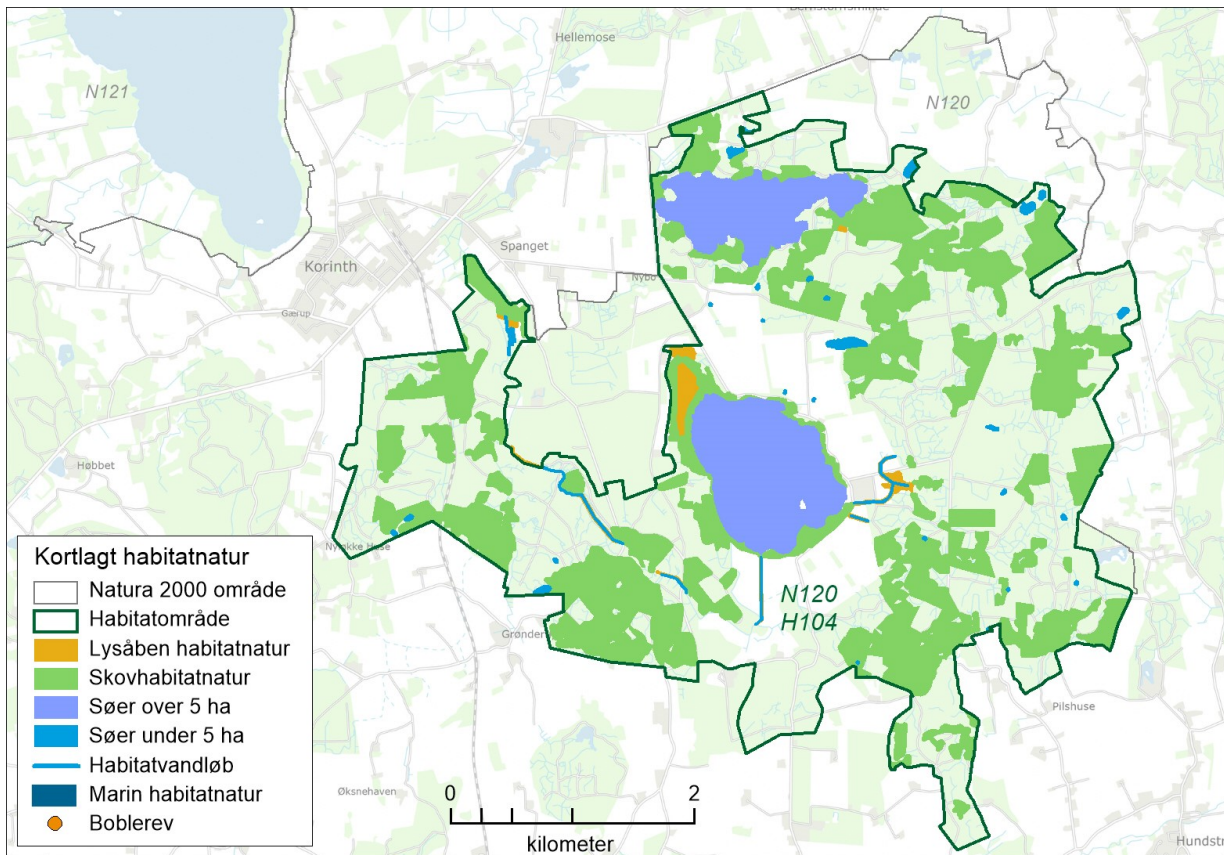
Projekterne gennemføres som udgangspunkt/i videst muligt omfang ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunerne og Miljøstyrelsen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser

I dette Natura 2000-område findes der ingen offentlige lodsejere, der udarbejder egne forvaltningsplaner.

Bilag 2: Kortbilag

Herunder er indsat relevante kortbilag med afgrænsning af Natura 2000-område og kortlagte naturtyper.

Oversigt over Natura 2000-område N120. På kortet vises områdets kortlagte habitatnaturtyper. Der er to søer over 5 ha i området er omfattet af vandområdeplanen.

Resume

Natura 2000-handleplan for Skove og søer syd for Brahetrolleborg (nr. 120). Natura 2000-handleplanen beskriver ansvarsfordeling mellem aktører samt den indsats, der skal igangsættes for at sikre de arter, fugle og naturtyper. Natura 2000-området er udpeget for og skal igangsættes inden udgangen af 2027 (dog udgangen af 2033 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). Indsatsen udføres både på offentlige og privatejede arealer i området.